

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta**

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

**DANTE ALIGHIERI
BOŽSKÁ KOMEDIE**

Vypracovala: Petra Mihalíková
Vedoucí práce: doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal.

České Budějovice 2013

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 18. 6. 2013
Petra Mihalíková

.....

P o d ě k o v á n í

Chtěla bych poděkovat doc. Lence Vilhelmové, ak. mal. za cenné rady, připomínky a odborné vedení.

Název bakalářské práce:

Dante Alighieri Božská komedie

Abstrakt:

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou, které spolu tematicky korespondují.

Cílem této bakalářské práce je zpracovat život a dílo Dante Alighieriho. Udělat rozbor literárního díla- Božské komedie. Teoretická část se zabývá historií a osobností spisovatele v kontextu jeho doby a rešerší jeho stěžejního díla. Praktická část se věnuje knižní tvorbě a ilustracím k Božské komedii.

Klíčová slova:

Dante Alighieri, Božská komedie, kniha, obálka, ilustrace

Title of the Bachelor's Thesis:

Dante Alighieri-The Divine Comedy

Abstract:

The bachelor thesis is divided into two parts, theoretical and practical, which together thematically correspond.

The goal of this work is to process work and life of Dante Alighieri. To make literary analysis for - Divine Comedy. The theoretical part focuses on the history and personality of the writer in the context of his time and a literature search of his principal work. The practical part deals with book design and illustrations for Divine Comedy.

Key words:

Dante Alighieri, The Divine Comedy, book, book cover, illustrations

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Dante Alighieri.....	10
1.1 Rodina	10
1.2 Vzdělání	10
1.3 Politika	11
1.4 Dante a jeho současníci	12
1.4.1 Cecco Angiolieri	12
1.4.2 Cecco D'Ascoli	13
1.4.3 Albertino Mussato	13
1.4.4 Giovanni Boccaccio.....	13
1.4.5 Francesco Petrarca	14
1.5 Umění jeho doby	16
1.6 První vydání a jeho umístění ve sbírkách	18
2 Božská komedie- rozbor literárního díla.....	19
2.1 Úvod	19
2.2 Překlad.....	19
2.3 Odkaz Beatrice.....	21
2.4 Peklo.....	23
2.5 Očistec	28
2.6 Ráj.....	32
3 Vergilius jako historická postava	36
3.1 Vergilius jako inspirační zdroj.....	37
4 Božská komedie- grafické zpracování v historii	38
4.1.1 Sandro Botticelli (1445-1510).....	38
4.1.2 William Blake (1757-1827)	38
4.1.3 Paul Gustave Doré (1832-1883)	38
4.1.4 Salvátor Dalí (1904-1989).....	39
5 Božská komedie- 20. a 21. Století- grafické zpracování v českém prostředí	40
5.1.1 František Tichý (1896-1961)	40
5.1.2 Zdeněk Kratochvíl (1883-1961)	40
5.1.3 Vladimír Tesař (1924-2008).....	40
5.1.4 Jiří Anderle (1936)	41
6 Typografie	42
PRAKTICKÁ ČÁST	44
7 Maketa knihy.....	44

8 Vlastní ilustrace	44
Závěr	46
Zdroje	47
Přílohy	49
8.1 Seznam obrazových příloh	49
8.2 Praktická část.....	50
8.3 Zdroje obrazových příloh.....	53

Úvod

„Není větší bolesti, než myslet v nouzi na doby štěstí.“

Dante Alighieri

Božská komedie, je jedním z největších literárních děl, které se nesmazatelně zapsalo do dějin světové literatury a umění.

V současné době se toto dílo odsouvá stranou, jelikož poezie je obecně pro dnešního čtenáře náročnou četbou a navíc je prodchnuto symbolikou, která často odráží básníkův život a je plná narážek na osobnosti, které nějakým způsobem zasáhly do Dantova života. Tato sbírka je tak specifická a osobitá, že si ji čtenář buď zamiluje, nebo odsune stranou jako nečitelnou. Božská komedie je rozdělená na tři části; Peklo, Očistec a Ráj. Jako většina čtenářů, kteří toto pozoruhodné dílo přečetli, jsem si i já oblíbila zejména Peklo. Třicátý druhý zpěv Pekla je jeden z těch, který mi v paměti utkvěl nejvíce:

*„ ...dva zmrzlí v jedné díře, jeden výše
a jako klobouk kryje druhý stín,
a jak ten, jemuž hladem kručí v břiše,
ten vrchní tomu dole lačně sál,
ach, mozek, v místě, kde se pojí k míše.

Melanippa Týdea pohryzal,
posedlý hněvem pokousal mu skráně,
tenhle však začal lebkou a šel dál...“¹*

Toto dílo bylo mnohokrát publikováno a k příběhu vznikly i nádherné ilustrace. Téma Božské komedie inspirovalo mnoho umělců a byla vytvořena řada uměleckých děl. Dnes se tímto příběhem inspirovala i herní studia a byla dokonce vytvořena i počítačová videohra s názvem *Dante's Inferno*. Dále se chystá i filmové zpracování Dantova příběhu.

Klasická knižní ilustrace nyní není příliš běžná, objevuje se více ve formě knižního komiksu, který je často vytvářen zvlášť jako doprovodná publikace.

¹ ALIGHIERI DANTE, Božská komedie, 1. vydání, Praha: Academia, 2009, ISBN: 978-80-200-1762-8, s. 164

Bakalářská práce se vrací ke klasické knižní ilustraci, se snahou oživit tak krásu klasického díla, které se kdysi těšilo velké oblibě. Teoretická část se zabývá rozbořem tohoto díla, životem autora a dobou, ve které dílo vzniklo. Praktická část je věnována ilustracím ke knize a designem knižního obalu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Dante Alighieri

1.1 Rodina

Narodil se v květnu 1265 ve Florencii. Pocházel z guelfské šlechty, která patřila spíše ke střední vrstvě. Jeho prapraděd Cacciaguida se účastnil křížové výpravy, není jisté, zda v Palestině nebo Kalábrii. Byl pasován na rytíře císařem Konrádem Švábským. Tehdy nese rod příjmení degli Elisei.

Cacciaguida se narodil na přelomu tisíciletí, měl dva bratry, oženil se s dívkou z pádské nížiny a měl s ní hejno dětí; jednoho syna nazval Aldighiero. Ten se stal pradědem Dantovým a založil nový rod, jak se to tenkrát dělávalo: pro lepší orientaci. Aldighiero, kterému Florentáné říkali také Aldaghiero a nakonec Alighiero, zplodil dva syny: Bella a Bellinciona. O Bellincionovi víme pouze, že zplodil čtyři chlapce: Brunetta, Gherarda, Bella a Alighiera, kteří všichni setrvali u společného příjmení Alighieri.²

Právě Alighiero byl Dantův otec, ale Dante o něm nemluvil a na své pouti v Komedii se mu vyhnul. Jeho matka byla donna Bella snad z rodu degli Abati, ale většina dantologů tuto hypotézu odmítá. Zemřela kolem roku 1270. Již roku 1277 byl uzavřen sňatek mezi Dantem a Gemmou di Manetto Donati. Později se jim narodily asi tři děti, synové Jacopo a Pietro a dcera Antonia. Není jasné, jestli měl Dante ještě dceru Beatrici, nebo zda je to jméno, které přijala Antonia při vstupu do kláštera.³

1.2 Vzdělání

Mezi četnými záhadami Dantova života je také záhada jeho studií. Ale můžeme si je poměrně dobře představit podle pedagogických regulí platných v jeho věku.⁴

Vzdělávání mládeže vedla církev. Školy se dělily na dva druhy:

1. interní, byly školy na způsob dnešních seminářů a připravovaly příští kněží.
2. byly externí, sem mohl chodit každý, kdo se chtěl naučit číst a psát.

² MONTANELLI INDRO, *Dante a jeho doba*, 1.vydání, Praha: Odeon, 1981, 01-069-81, s. 91

³ Srov., tamtéž, s. 91-92

⁴ Tamtéž, s.106

Výuka byla vedena vesměs latinsky a dělila se na dva stupně. Základní neboli obecní školy, říkalo se jim také triviální, učilo se zde tzv. trivium: gramatika, rétorika a logika. Druhým stupněm byla škola střední, nazývala se také quadrivium, kde se vyučovaly čtyři předměty: aritmetika, geometrie, hudba a astronomie. Jelikož Dante patřil do středostavovské rodiny, prošel nejspíše oběma stupni.

V této době byly knihy i pergameny těžko k sehnání a byly velice drahé, takže vědomosti se získávaly pouze z výkladu vyučujících.

V 80. letech 13. století se Dante stýkal s Brunettem Latinim, kterého v Božské komedii označil jako svého učitele.

Kolem roku 1287 žil Dante v Bologni a snad zde studoval na univerzitě.⁵

Jak se zdá, nesledoval Dante v Bologni pravidelně žádné přednášky, nevykonal žádné zkoušky a nezískal žádný titul. Možná, že se tam vyskytoval jen sporadicky. Chvilé tuhých studií pro něj dosud neudeřila.⁶

V roce 1295 se zapsal do cechu lékařů a lékárníků, kam patřili i literáti a získal tak přístup k florentským městským úřadům.⁷

1.3 Politika

Dante patřil ke straně guelfů, kteří byli stoupenci papežů ve středověké Itálii a Německu a byli odpůrci ghibellinů. Název vznikl italským přepisem jména rodu Welfů.⁸

1289 bojoval u Campaldina proti arezzkým ghibellinům. Ghibellini byli stoupenci císařů a jejich název vznikl přepisem jména Waiblingen. Po zapsání do cechu lékařů a lékárníků, jedině příslušník cechu mohl být zvolen do městské rady. Od roku 1295-1296 byl členem rady kapitána lidu, potom členem rady sta, jež se starala o politickou a ekonomickou správu města. V roce 1300 se stal jedním z priorů, tato funkce se vykonávala pouze dva měsíce.

⁵ Srov., MONTANELLI INDRO, *Dante a jeho doba*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1981, 01-069-81, s.106-125
Srov., PELÁN JIŘÍ a spol., *Slovník italských spisovatelů*, 1. vydání, Praha: Libri, 2004, ISBN: 80-7277-180-9 s.283-289

⁶ Srov., MONTANELLI INDRO, *Dante a jeho doba*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1981, 01-069-81, s.124

⁷ Srov., http://cs.wikipedia.org/wiki/Dante_Alighieri

⁸ Srov., <http://ld.johannesville.net/alighieri>

Dante patřil k tzv. „bílým“ guelfům, kteří byli pro císaře a v zastoupení rodiny Cerchiů s majetným měšťanstvem usilovali o nezávislost na papežské moci. Proti nim stáli tzv. „černí“ gelfové, v čele s rodinou Donatiů reprezentující zájmy vysoké šlechty.

Papež Bonifác VIII. chtěl upevnit svou autoritu ve světské sféře a znovu tak rozdmýchal napětí mezi frakcemi, které se v roce 1300 vyhrotilo v krvavé střety. V roce 1301 byl Dante jeden z členů poselstva papeži, které ho mělo uklidnit. Za Dantovy nepřítomnosti rozhodl papežův stoupenec Karel z Valois ve prospěch Donatiů. V lednu 1302 byl Dante odsouzen za podporování rodiny Cerciů k pokutě 5000 florinů, dvouletému vyhnanství a doživotnímu zákazu veřejných funkcí s tím, že se nesmí vrátit ve stanovené lhůtě, aby se mohl obhájit, jinak bude odsouzen k trestu smrti. V březnu 1302 mu byl zabaven veškerý majetek a byl odsouzen k upálení.

Poté cestoval po Itálii, přidal se k původním ghibellinským vyhnancům a pokoušel se s nimi vynutit si návrat, což se jim však nedařilo.

Kolem roku 1306-1307 zřejmě začíná pracovat na Božské komedii. V letech 1315-1320 žije ve Veroně a po odmítnutí amnestie, ve které by musel uznat svou vinu se vydává do Raveny na pozvání Guida Novella. Zde se těší proslulosti mistra, učence a údajně zde přednáší rétoriku. Nakonec se sem přestěhuje. Kolem roku 1321 cestuje do Benátek, kde pravděpodobně onemocněl malárií a po návratu domů umírá.⁹

1.4 Dante a jeho současníci

1.4.1 Cecco Angiolieri

Narodil se v Sieně kolem roku 1260. Pocházel ze šlechtické rodiny, ale vedl bohémský život, několikrát byl dokonce pokutován za výtržnosti a dezerci z armády. Nějakou dobu žil mimo Sienu patrně z politických důvodů.

Ceccovy verše jsou prodchnuté ironií, posměchem a nadsázkou, takže tvoří kontrast s tehdejší poezií *sladkého slohu*, který paroduje a zesměšňuje.

S Dantem se často dostával do potyček a hádek, skládali si navzájem výsměšné a polemické sonety.

⁹ Srov., MONTANELLI INDRO, *Dante a jeho doba*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1981, 01-069-81, s.77-233
Srov., PELÁN JIŘÍ a spol., *Slovník italských spisovatelů*, 1. vydání, Praha: Libri, 2004, ISBN: 80-7277-180-9
s. 283-289

Skládal také milostné sonety o Beccině, která ale jeho city neopětovala a byla k němu lhostejná. Cecco se jí snaží zaujmout a vzbudit v ní jakýkoli cit, pokud ho nemá ráda, ať ho tedy alespoň nenávidí.¹⁰

1.4.2 Cecco D'Ascoli

Vlastním jménem Francesco Stabili. Narodil se asi roku 1269. Byl básník, astronom a filozof. Kolem roku 1322 přednášel v Bologni astronomii a už roku 1324 byl odsouzen pro kacířství. Odešel proto do Florencie, kde se stal dvorním astronomem na dvoře Karla Kalábrijského.

V novém procesu roku 1327 byl potom odsouzen k upálení i se svými knihami.

Jeho nejvýznamnějším spisem je poema *L'Acerba*, ve které píše o astronomii, kosmografii a symbolických vlastnostech kamenů a zvířat. I z jeho spisů je patrná polemika proti Dantovi.¹¹

1.4.3 Albertino Mussato

Narodil se roku 1261 v Padově. Byl to historik, dramatik a básník, člen městské rady. Většinu své tvorby psal latinsky. V roce 1311 se účastnil korunovace Jindřicha VII. Lucemburského a jelikož byl guelf, stejně jako Dante věřil, že tato korunovace bude přínosem.

Roku 1313 se snažil vyjednat mír mezi Padovou a Veronou, ale byl uvězněn. Po osvobození napsal humanistické drama *Ecerinis*, ve kterém popisuje boj Padovských proti krutému despotovi Ezzelinovi da Romano. Tato tragédie je zajímavá hlavně zasazením děje do tehdejší historie.¹²

Umírá roku 1329 v Benátkách.

1.4.4 Giovanni Boccaccio

Básník, prozaik a humanista se narodil se roku 1313. Byl. Přestože byl nemanželským synem Boccaccio di Chellina, který pracoval jako zástupce banky v Neapoli, dostalo se mu

¹⁰ Srov., SEYMOUR-SMITH MARTIN, 100 knih, které otřásly světem, 1. vydání, Praha: Euromedia Group-Knižní klub, 2002 s.247-248

¹¹ Srov., tamtéž, s. 248

¹² Srov., tamtéž, s. 117

Srov., <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/24651/Cecco-Angiolieri>

vysokého vzdělání jak ve Florencii, tak v Neapoli. Díky otcově významnému postavení měl přístup na královský dvůr. Později se po úpadku banky Bardiů vrátil s otcem do Florencie a i zde se dostal ke dvoru.

V době velkého moru roku 1348 přišel o rodiče i o řadu svých přátel. Kolem roku 1349-50 začíná psát jeho nejslavnější dílo *Dekameron*.

Jako vzdělaný člověk dobrého postavení byl pověřován cestami s úředními záležitostmi (mimo jiné se roku 1350 setkal s Dantovou dcerou Beatricí a předal jí odškodnění za pronásledování její rodiny).

Velký význam v jeho životě mělo jeho přátelství s Petrarcou. Po přečtení jeho sonetů část svých básní spálil.

Napsal také Dantův životopis a 60 výkladů o Božské komedii a byl to právě Boccaccio, který Dantovu komedii nazval „Božskou“.

Dekameron je básníkovo vrcholné dílo, které je rozděleno na 100 novel. Příběh vypráví o sedmi urozených dívkách a třech mladících, kteří roku 1348 utíkají na venkov před morem a vypráví si zde v deseti dnech rozmanité příběhy.¹³

1.4.5 Francesco Petrarca

Narodil se roku 1304 v Arezzu. Básník, prozaik, znalec antiky a filologie, často byl také nazýván otcem humanismu.

Jeho otec Pietro byl Dantův přítel a také byl roku 1302 vyhnán z Florencie. Kolem roku 1312 se rodina přestěhovala do Avignonu stejně jako řada dalších florentských vyhnanců.

Petrarca studoval práva na univerzitě v Montpellieru a poté v Bologni, ale studia po otcově smrti nedokončil.

Kolem roku 1327 se setkal v Avignonu s Laurou, která se stala hlavní inspirací v jeho poezii. Více o ní však není známo.

Mimo literární činnosti se věnoval také politice a diplomacii a díky tomu procestoval značnou část Evropy.

¹³Srov., PELÁN JIŘÍ a spol., *Slovník italských spisovatelů*, 1. vydání, Praha: Libri, 2004, ISBN: 80-7277-180-9, s. 182-186

Srov., MACURA VLADIMÍR a spol., *Slovník světových literárních děl*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1988, 01-092-88, s. 115-116

Srov., <http://leccos.com/index.php/clanky/boccaccio-giovanni>

Snil o sjednocení Itálie. K nastolení míru vyzýval i Karla IV., se kterým se několikrát setkal a na jeho pozvání roku 1356 navštívil i Prahu.

Ke konci života žil v ústraní a roku 1374 umírá.

Petrarca skládal celý život milostnou poezii. Velkým podnětem pro jeho psaní bylo osudové setkání s Laurou.

Svou poezii později shrnul do sbírky, kterou nazval *Zpěvník*, původní latinský název byl *Rerum vulgarit fragmenta-Fragmenty v lidové řeči*. *Zpěvník* obsahuje 355 básní a je obrazem rozporu mezi vášnivým prožíváním lásky k ženě a racionálním odmítáním tohoto citu k ní.

Kromě milostné poezie, kterou psal italsky, napsal i řadu děl latinsky, například epos *Afrika*.¹⁴

¹⁴ Srov., PELÁN JIŘÍ a spol., *Slovník italských spisovatelů*, 1. vydání, Praha: Libri, 2004, ISBN: 80-7277-180-9, s. 561-568
Srov., MACURA VLADIMÍR a spol., *Slovník světových literárních děl*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1988, 01-092-88, s. 125-126
Srov., <http://leccos.com/index.php/clanky/petrarca-francesco>

1.5 Umění jeho doby

Celý středověk je v Itálii plný odkazů na antiku. Chápání antiky je ale v této době nepřesné. Antická literatura byla známa jen z nepřesných překladů ovlivněných středověkou scholastikou. Vergilius byl v této době vysoce ceněný a jeho verše se často opisovaly, jako odkaz římské vzdělanosti.

Aristotelés byl až do poloviny 13. století znám pouze prostřednictvím arabských komentátorů. Například platónův úplný text jeho dialogů byl přístupný až v 15. století. Skutečnou podobu antického humanismu znovu nastolila na základě studia řeckých původních textů teprve renesance.

Středověké vnímání antiky změnil až ve 14. století Francesco Petrarca. Byl prvním humanistou, který měl přesné znalosti homérských textů.

Stejně tak Giovanni Boccaccio byl jeden z prvních raných humanistů a znalců řečtiny.

Oproti nim Dante Alighieri měl spíše ještě středověké znalosti antiky.

Stejně jako literatura, i chápání antického výtvarného umění bylo ovlivněno středověkem. Především církví, která v sochách řeckých bohů viděla skrytou hrozbu starého pohanského náboženství, označovala za demony a často je ničila. Pouze některé postavy byly brány jako dobré, z těch řeholníci udělali symboly planet, Slunce a Měsíce.

Kolem 11. století se pak v Itálii začalo projevovat hnutí jak v politické, tak umělecké sféře, které navázalo na tradici starého Řecka a Říma.

Největší návrat k antice nastal v první polovině 13. století v jižní Itálii.

Fridrich II. tehdy podporoval antické tendence v neoficiální architektuře. Po jeho smrti tyto antické tendence v jižní Itálii končí.

V Toskánsku se touto dobou usadil sochař Nicola Pisano, který pocházel z jižní Itálie a stal se iniciátorem nového stylu. Dokázal dokonale napodobit styl řecké antiky a záhy byl považován za nejlepšího sochaře své doby. Vzniká tak přechodný styl.

Mezi jeho díla patří například kazatelna baptisteria v Pise z roku 1260, kazatelna dómu v Sieně z roku 1268. Byl také zakladatelem piské školy, z níž vyšli další skvělí sochaři, jeho syn Giovanni, Arnolfo di Cambio a další.

V Nicolově duchu pokračoval nejvíce Arnolfo.

Krásným příkladem umění pisánské školy je *Fontana Maggiore*, na které se patrně podíleli všichni nejznámější žáci této školy i s Nicolou Pisanem. Obrubeň fontány zdobí skulptury ctností a neřestí, znamení zvěrokruhu, měsíce a další.

Giovanni se z vlivu otce vymanil a vyznával spíše opačné tendence.

V Padově vedl výzdobu Kaple v aréně, kde zrovna dělal nástěnné malby Giotto a nejspíše se zde setkal i s Dantem.

V malířství byl ve 13. století častým námětem Ukřižovaný ve tvaru kříže nad chórem. Styl malby vychází z byzantských ikon. Na rozdíl od jiných zemí měla nástěnná malba v Itálii stále vedoucí postavení, později ji začala vytlačovat desková malba.

Z byzantské tendence se vymanili dva významní umělci, římský malíř Pietro Cavallini (1250-1340) a Florentin Giotto di Bondone (1266-1337).

Giotto byl žákem Cimabua, slavného florentského malíře. Byl všestranný umělec, vedle malby se věnoval také sochařství i architektuře.

Giotto a Dante byli dobří přátelé, Dante se o něm zmiňuje v Božské komedii a Giotto zase namaloval jeho podobiznu ve florentské radnici.

Oba mají zálibu ve studiu přírody a astronomie. Stejně tak se zajímají o projevy silných lidských citů a vášní.

Giottův přínos v umění spočívá ve zlepšení realistického zobrazení a také v novém kompozičním pojetí, kdy je obraz brán jako prostorový výsek. Položil tak základy malířství 14. století v Itálii.¹⁵

¹⁵ Srov., PIJOAN JOSÉ, *Dějiny umění 5*, 1. vydání, Praha: Odeon: 1979, 01-528-79, s. 7-29

Srov., MRÁZ BOHUMÍR, *Dějiny výtvarné kultury 1*, 4. vydání, Praha: IDEA SERVIS, 2002, ISBN: 80-85970-39-2, s. 129-137

1.6 První vydání a jeho umístění ve sbírkách

Nejstarší vydání Božské komedie je uloženo v jedné z nejstarších knihoven na světě- Ambrosiánské knihovně v Miláně. Byla pojmenovaná podle patrona města svatého Ambrosia.

Je to druhá nejstarší knihovna v Evropě. Začala se stavět v roce 1603 a čítárna byla otevřena 8. prosince 1609. Založil ji milánský arcibiskup Frederico Borromeo, věnoval jí 30 000 svazků a 15 000 rukopisů. Nechával sem vozit vzácné tisky z celé Evropy a Blízkého východu a zbudoval zde také muzeum a obrazárnu.

V současnosti se zde nachází na 400 000 svazků, mezi nimi jsou uložena například díla Boccaccia, Petrarky, Galilea Galileiho nebo třeba fragment Homérovy Illiady.¹⁶

¹⁶Srov., <http://archiweb.cz/news.php?action=show&id=7935&type=2>

2 Božská komedie- rozbor literárního díla

2.1 Úvod

Božská komedie je Dantovo stěžejní dílo. V mnoha ohledech odráží jeho život ve vyhnanství, jeho cesty po celé Itálii a střední Evropě skryté v alegorickém eposu, který je rozdělen na tři části: Peklo, Očistec a Ráj.

Děj se odehrává o Velikonocích roku 1300.

Příběh vypráví o poutníkovi, ve kterém se spodobnil sám Dante. Ten se dostává do předpekli, kde potkává římského básníka Vergilia, jež mu pomáhá najít cestu peklem a očistcem, aby se dostal do ráje. V ráji se potkává s Beatricí (básníkova skutečná láska z dětství), prochází s ní devíti sférami až k Empyreu.

Původní název byl pouze *Commedia*, jako „Božskou“ ji později označil Boccaccio.¹⁷

Literární a básnické umění se v průběhu staletí měnilo současně s vývojem a změnou jazyka. Proto je pro dnešního čtenáře těžké porozumět dobovým textům, na rozdíl od vnímání výtvarného umění.

Starý básník je ovšem vůči architektu, sochaři nebo malíři v nevýhodě; to platí nejen o Dantovi, od něhož nás dělí dnes už sedm století, ale pozvolna i takovém Shakespeareovi, kde je vzdálenost o polovičku menší; materiál, z něhož jsou ravenenské mozaiky odolává času, zvětrávání daleko snáz, než slovo, řeč a technika muzivní práce byla po tisíciletí prakticky stejná- tak, jako byla v podstatě po staletí stejná technika sochařské a nakonec i malířské práce- což nelze naprosto tvrdit o technice básnického umění, kde se nám materiál často mění přímo pod rukama.¹⁸

2.2 Překlad

Pohled na dílo nám dnes ukazují rozličné překlady mnoha autorů, jež bývají často zkresleny buď subjektivním a nepřesným překladem, který je podřízen zachování rýmů nebo přesnějším překladem, který se ale nepodřizuje rýmování.

¹⁷ Srov., MACURA VLADIMÍR a spol., *Slovník světových literárních děl*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1988, 01-092-88, s. 193

¹⁸ ALIGHIERI DANTE, *Nový život*, 1. vydání, Praha: Klub přátel poezie, 1969, 22-070-69, s. 10

Zde je prostě průvodce čím dál nezbytnější. V případě takového Shakespeara je jím především režisér, ale také ovšem překladatel, dnes už dokonce i překladatel do téhož jazyka v jeho modernější verzi, což bude vzbuzovat podiv, případně protest jen tak dlouho, dokud se to nestane holou nutností a také zvykem jako například u jistých děl nejstarší čínské poezie.

V případě Dantově jsou takovými nezbytnými průvodci rovněž překladatelé, a pak ovšem vykladači. Na nich záleží, bude-li se toto skryté božstvo číst a bude-li se jeho věštbám rozumět, najdeme-li s jejich pomocí onu živoucí kresbu, která se skrývá pod hladkým, zákony doby určeným povrchem jeho díla, krátce pochopíme-li jeho skutečnou velikost.¹⁹

Od devatenáctého století byla Božská komedie přeložena do řady světových jazyků. První český překlad dělal spisovatel, překladatel a bibliograf František Doucha. Tento překlad byl uveřejněn roku 1854, nebyl ale úplný, přeložil pouze několik zpěvů.

První úplný překlad dělal Jaroslav Vrchlický. Po něm Karel Vrátný, ten napsal nerýmovanou verzi kolem roku 1930. Další byli Otokar František Babler spolu s Janem Zahradníčkem. Babler přeložil celé dílo a Zahradníček potom jeho text opravoval a značnou část přepracoval. Zahradníček ale nevyhovoval komunistickému režimu. Byl pronásledován a v červnu 1951 zatčen, nebyl proto uveden jako spoluautor ani v pozdějších vydáních tohoto překladu v letech 1958, 1965 a 1989. Později Babler některé Zahradníčkovy korektury zavrhl a snižoval i jeho zásluhy, až se vše vyhrotilo do sporu mezi Bablerem a Zahradníčkovými dědici.

Posledním překladatelem byl Vladimír Mikeš. Nejdříve přeložil Peklo, které publikoval v roce 1978. Potom dělal krátká prozaická shrnutí a celkový překlad byl vydán v roce 2009. Jeho překlad je moderní a dobře čtivý.

Od Ministerstva kultury dostal státní cenu za překladatelskou celoživotní činnost a byl také nominován na Cenu Josefa Škvoreckého za svůj román *Škodlivý prostor*.²⁰

Překlad od Františka Otokara Bablera:

*Mnou přichází se k městu vyhoštěnců,
mnou přichází se, kde bol nepřestává,
mnou přichází se k říši zatracenců.*

¹⁹ Tamtéž, s. 13

²⁰ Srov., <http://www.cdk.cz/rp/clanky/152/o-zahradnickovych-prekladech-danta/?PHPSESSID=426195cbbd61ef019e38a842fdbe63d4>
Srov., <http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=761277>

Mne stvořil pán, jenž původcem je práva,

mne zbudovala s boží všemocností

nejvyšší moudrost, první láska pravá.

Dříve než já, jež trvám od věčnosti,

nic nebylo, co taktéž věčným není.

Kdo vchází mnou, nechť naděje se zhostí!²¹

2.3 Odkaz Beatrice

Básníkovou hlavní inspirací byla jeho láska z mládí- Beatrice. Celé Dantovo životní dílo je prolno hlubokým citem k ní.

Další událost silně ovlivňující básníka v jeho tvorbě, byla Beatricina předčasná smrt, která v něm zanechala velice bolestivou vzpomínku. To se nejvíce odráží právě v jeho Božské komedii, toto dílo je vlastně uctění Beatriciny památky.²²

Dantovy verše mají ve srovnání se vším, co bylo tehdy napsáno, nakonec plným právem větší význam jako součást nesmírně důležitého činu, jímž bylo Dantovo shrnutí většiny básní na Beatrici v jeden uzavřený a komponovaný celek.

Všechny tyto složky, všechny staré i nové básně a prozaické můstky však nabývají pod básníkovou rukou nový význam, protože se dostávají do zcela nové perspektivy. Celý ten prostý, sám o sobě nedramatický příběh lásky je totiž viděn básníkem i jeho čtenářem z jednoho bodu, z ohniska vzpomínky.²³

S velkou pravděpodobností se jedná o Betracici Portinari, která byla manželkou malíře Simona de Bardi.

Dante se s ní potkal ve svých devíti letech na dětské májové slavnosti. Jeho láska k ní je v této době platonická. Později se rozvinula v hluboký cit. Jisté je, že nemohla být opětována, neboť Beatrice byla, stejně jako Dante, v dětství zasnoubena. Tyto domluvené sňatky byly v jejich době naprosto běžné.

²¹ ALIGHIERI DANTE, Božská komedie, 8. vydání, Praha: Odeon, 1989, 01-022-89 s. 28, překlad O. F. Babler

²² Srov., Tamtéž, s. 15

²³ ALIGHIERI DANTE, *Nový život*, 1. vydání, Praha: Klub přátel poezie, 1969, 22-070-69, s. 15

Beatrice umírá velice brzy, asi v jejích 24 letech, nejspíše při porodu a tak zůstane Dantova láska idealizovaná a platonická.²⁴

*Kéž vám bůh Lásky chtěl
poručit moje srdce, jež vám dal,
a Soucit neváhal
vám připomenout občas mne, má paní;
vždyť ještě než jsem jel,
něž jsem se s vaší krásou rozžehnal,
už tiším ten svůj žal
naději na návrat a na shledání.
Ach můj ty Bože, být tak po mém přání,
byl bych tam jen pár dnů!
I když však odjedu,
budu vás v duchu vidět bez ustání:
a tak se tedy před tou cestou loučím
a srdce vám, má paní, odporoučím.²⁵*

²⁴Srov., PELÁN JIŘÍ a spol., *Slovník italských spisovatelů*, 1. vydání, Praha: Libri, 2004, ISBN: 80-7277-180-9, s. 283-289

Srov., MONTANELLI INDRO, *Dante a jeho doba*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1981, 01-069-81, 105

Srov., ALIGHIERI DANTE, *Božská komedie*, 1. vydání, Praha: Academia, 2009, ISBN: 978-80-200-1762-8, s. 590-595

²⁵ ALIGHIERI DANTE, *To sladké jméno Beatrice*, 1. vydání, Praha: Mladá fronta, ISBN: 80-204-0706-5, s. 18

2.4 Peklo

Peklo je nejtemnější částí knihy. Je rozděleno na devět kruhů, které se svažují do temné propasti, kde sídlí samotný Lucifer.

Příběh začíná v temném lese, kam si Dante vyšel na procházku, bloudí ve tmě, když se dostává do středu ke strmému kopci, kde vidí záři. Začátek básně symbolizuje těžkou a nesnadnou cestu životem, plnou nástrah.

Když se snaží vylézt na strmý svah, náhle potkává pardála (symbol smyslnosti), který ho nechce pustit dál. Dante před ním couvá, ale do cesty mu vstoupí hladový lev (symbol pýchy) a v zápětí na to ještě vyhublá vlčice (symbol lakoty). Zvířata ho pronásledují a ženou ho zpět do temnoty. Když se objeví nějaký muž, který se představí jako římský básník, Dante v něm poznává Vergilia a prosí ho o pomoc. Vergilius mu řekne, že se musí vydat jinou cestou, pokud se chce dostat ke světlu, musí projít peklem a očistcem, protože šelmy cestu hlídají a může je zabít pouze chrt, jelikož není zatěžkán hmotnými statky a má ctnosti a moudrost. Také mu řekne, že byl poslán Beatricí, aby mu pomohl dostat se do ráje, kde na něj bude Beatrice čekat, sám ale do ráje nemůže, protože za svého života nemohl poznat ani přijmout křesťanství a nebyl tedy ani pokřtěn, proto zůstává v předpekli.

Když se vydávají na cestu do pekla, Dante dostává strach a pochybuje o sobě, jestli je hoden ráje, Vergilius mu však dodává odvalu a oba vykračují směrem k pekelné bráně.

*MNOU VCHÁZÍ SE DO TRÝZNIVÉHO MĚSTA,
MNOU VCHÁZÍ SE DO VĚČNÉ BOLESTI,
MNOU VCHÁZÍ SE K TĚM, JEŽ BŮH VĚČNĚ TRESTÁ,
MNOU DAL PÁN PRŮCHOD SPRAVEDLNOSTI,
JSEM Z BOŽÍ MOCI, DÍLEM LÁSKY JDETE,
JSEM SKLENUTA NEJVYŠŠÍ MOUDROSTÍ.
VŠECKO STVOŘENÉ PŘEDE MNOU V TOM SVĚTĚ
JE OD VĚKŮ, JÁ NAVŽDY POTRVÁM.*

*ZANECHEJTE NADĚJE, KDO VSTUPUJETE.*²⁶

Oba poutníci se ocitají před branou pekel. Dostávají se do míst, kde jsou duše těch, kteří za svého života nekonali ani dobro, ani zlo a nemohou proto být spaseni ani zatraceni.

Dojdou k řece Acherón, kde převáží Cháron duše, které opovrhovaly Bohem. Dante padá do mdlob. Když procitá, nacházejí se na druhém břehu a vstupují do prvního kruhu Limbu, zde žijí duše těch, kteří nebyli pokřtěni, ale žili ctnostně a nijak se nezprotivili Bohu, jsou to duše ztracených. Dante se zde setkává s mnoha váženými lidmi- básníky, politiky, filozofy a dalšími, kteří mají v Limbu své zvláštní místo a výsady od Boha, neboť jsou jejich skutky na Zemi nezapomenuty. Odtud pochází i Vergilius.

Poutníci odchází do druhého kruhu, ten hlídá Mínós a určuje tresty hříšníkům. Zde jsou trestány duše, které zhřešily smyslností.

*Takhle dopadá trestající bič
na ty, jež chlípnost chytla na mámidla,
až soudnost zdolal jim tělesný chtíč.
A jako špačky unášejí křídla
v mrazivém čase v houfy sražené,
hejna zlých duší, houstnoucí a zřídla,
ten dech hned vzhůru, dolů zažene;
a že by trýzně aspoň polevily,
naděje není nikde, pro ně ne.*²⁷

Třetí kruh pekla hlídá Kerberos. Je pro ty, kdo hřešili obžerstvím. Hříšníci tu stojí v bahně a neustále na ně padá špinavý déšť.

*Kerberos, krutý, hrůzný živočich,
na lidi v bahně svojí tlamou chrtí
zuřivě rafá. Má veliký břich,
oči mu planou v krhavící žluti,*

²⁶ ALIGHIERI DANTE, Božská komedie, 1. vydání, Praha: Academia, 2009, ISBN: 978-80-200-1762-8, s. 17

²⁷ Tamtéž, s. 28

*obrůstá černě, slintá na vousy
a duchy drásá, stahuje a čtvrtí.²⁸*

Poté se poutníci dostávají do čtvrtého kruhu, který střeží Plútó. Zde jsou odsouzeni lakomci a marnotratníci. Ti za trest proti sobě musí valit těžké balvany.

Postupně sestupují až k pátému kruhu, kde je řeka Styx. V tomto močálu jsou potopeni lidé, kteří se nechali ovládnout hněvem. Převozník Flégiás převáží oba básníky přes Styx.

Dostávají se k hradbám města Dis, ale d'áblové je před nimi zavrou a nechtějí je pustit dál. Oba tedy čekají před branami, když v tom na ně zaútočí fúrie. Na pomoc k nim přilétá anděl, proutkem jim otevírá bránu a zahání d'ábly. A tak se básníci ocitají na hřbitově, kde jsou spalováni pohřbení kacíři. Zde Danta osloví Farinata a předpoví mu, že bude ve vyhnanství. Poté se básníci ukrývají v jedné hrobce, aby si zvykli na puch, který sem stoupá z nejhlubšího pekla. Vergilius popisuje Dantovi zbylé tři kruhy. Dále pak už sestupují po srázu, kde hlídá Minotaurus vstup do sedmého kruhu, který je dál rozdělen na tři okruží.. V prvním okruží je vroucí řeka plná krve a v ní jsou násilníci, kteří ublížili svým bližním. Ty hlídají kentauři a pomáhají Dantovi dostat se přes řeku. V druhém okruží je les, kde se duše sebevrahů mění ve stromy a harpyje jim servávají větve a kůru, ze které prýští krev.

„Povím ti to krátce. Když se duše vzdálí

násilně z těla, dřív než dozrál čas,

Mínós ji žene celou rozervanou

sem do sedmého kruhu jako nás.

Do lesa padá, nemá na vybranou,

leží, kam padne, přijde na štěstí,

vzklíčí-li jako špalda někde stranou,

vzroste-li v pláňku, kterou oklestí

Harpyje zuby, zasadí jim rány,

pozotvírá ta okna bolesti.²⁹

²⁸ Tamtéž, s. 32

²⁹ Tamtéž, s. 68

Potom už se básníci dostávají ke třetímu pásmu sedmého kruhu. Zde jsou na rozžhavené pláni trestáni násilníci proti Bohu, přírodě a práci. Padá na ně ohnivý déšť. Přecházejí napříč písčinou po břehu potoka a potkávají Brunetta Latiniho, také on mu předpovídá vyhnanství.

Před osmým kruhem se potkávají s Florent'any. Vergilius hodí do propasti provaz, kterým byl ovázaný Dante a z hlubin se vynoří příšera Geryon. Vergilius Geryona přemlouvá, aby je přenesl do osmého kruhu, ten souhlasí.

Nachází se v osmém kruhu, který je rozdělen na deset Zlých žlebů, uprostřed je studna, v níž je devátý kruh. V prvním pásmu jsou podvodníci a svědci žen, které d'ábli za trest bičují. Druhý žleb je určen pochlebovačům a kuplířům, kteří se topí ve výkalech. Ve třetím žlebu jsou ti, kdo zhřešili svatokupectvím. Hříšníci jsou uvězněni v děrách hlavou dolů, vyčuhují jim jen nohy, které hoří. Čtvrtý žleb, zde jsou věštcí, kouzelníci a astrologové, kteří chtěli vidět příliš daleko, teď mají hlavu překroucenou dozadu a kráčejí proto pozpátku.

*A jak můj pohled do hlubiny padá,
tu ohromí mne jejich zvláštní vzhled:
pod bradou mají ne hrud', ale záda,
krk překroucený nazad jako skřet,
a tahle vada je zpátky jít nutí,
protože nejsou s to dívat se vpřed.³⁰*

V pátém žlebu se ve smole vaří podvodníci, kteří kupčili s veřejnými úřady. D'áblové, kteří je hlídají, pak doprovázejí básníky k šestému žlebu. Cestou potkají hříšníka, který d'áblům uteče, d'ábli ho pronásledují, ale spadnou do smoly. Básníci pak utíkají před rozzuřenými d'ábly a dostávají se do šestého žlebu. Zde chodí hříšníci v těžkých olověných a pozlacených kutnách, jsou to pokrytci.

V sedmém žlebu mezi hady pobíhají zloději, když je hadi uštknou, viníci se vznítí a potom opět vstanou z popela.

V osmém žlebu jsou spalováni ti, kdo lstivě škodili druhým a poutníci se tu setkávají s Odysseem.

V předposledním žlebu rozsekává d'ábel na kusy ty, kdo šířili pomluvy a dělali rozkoly mezi lidmi. A v posledním žlebu jsou falšovatelé peněz, ti jsou zde trápeni svrabem.

³⁰ Tamtéž, s. 100

Poutníci se pomalu dostávají k široké studni, která je ve středu Zlých žlebů. Uslyší mohutné zatroubení na roh a Dante spatří giganty, kteří stojí v kruhu na okraji studny a jsou uvězněni ve spárách skály. Vergilius přemluví giganta Antea, aby je snesl na dno studny.

Dno studny je tvořeno zamrzlým Korytem a jsou zde čtyři okruží. V prvním, které se jmenuje Kaina, jsou zamrzlí zrádčové pokrevních příbuzných. Ve druhém Antenoře jsou političtí zrádčové. Třetí je Ptolemeia, zde Dante potkává Gherardesa, který požívá hlavu arcibiskupa Ruggiera a vypráví mu, jak ho arcibiskup mučil hladem. Poslední okruží je Giudecca. Jsou tu ti, kdo zradili dobrodince, celí zamrzlí v ledu. V samotném středu jámy stojí v temnotě po pás zamrzlý Lucifer. Má tři tlamy. Z jeho tlam trčí Jidáš, Brutus a Cassius.

*Ten, který vládne bolesti a tmám,
od polou hrudi ční z ledové kůry
a spíše já se obru podobám
než obři jemu, paže zplihlé zhůry,
a představ si, jak celek vypadá
v úměře k pažím, a jestli tvář stvůry
byla tak sličná jak ted' ohyzdná,
než zdvihla k Tvůrci oči plné jedu,
musí být nutně zdrojem všeho zla.³¹*

Vergilius s Dantem vyšplhá po Luciferově hřbetě, vylezou skulinou ve skále a dostanou se k oceánu.³²

³¹ Tamtéž, s. 172

³² Srov., tamtéž, s. 5-177

2.5 Očistec

Očistec leží pod širým nebem, má tvar kuželovité hory, která je rozdělena na sedm prstenců. Každý prstenec představuje jedno pásmo očistce. Pásma jsou rozdělena podle sedmi smrtelných hříchů: pýcha, závist, hněv, lenost, lakota a chtíč. Na vrcholku hory je les, je to pozemský ráj, ve kterém vznikla historie lidstva.

Je noc, brzy bude svítat a před poutníky se rozprostírá obrovský oceán a uprostřed něj se tyčí pevnina s horou. Vergilius přeplaval k pevnině a vrací se k Dantovi s člunem, pomalu plují k pevnině. Očistec je místo, kde se duše očišťují a vysluhují si cestu do nebes. Nad poutníky je teď již vidět nádherná noční obloha plná hvězd a souhvězdí.

Potkávají strážce Cata, ten je pouští a pomáhá jim podle slunce najít cestu k prvnímu pásmu. Básníci jdou po pustém břehu, když se k nim blíží anděl Boží, jeden z andělů, který řídí a hlídá očistec. Za ním se objevuje loděnice, na které zpívá chór.

Básníci se ocitají v pásmu před očistcem u úpatí hory.

Došli jsme k hoře, začínal tu sráz,

že při pohledu na něj přímo mrazí.

Drápat se přímo, srazil bys tu vaz.³³

Neví jak dál, najednou si však všimnou, že se k nim s bázni blíží duše a ty jim ukazují cestu.

Čeká je namáhavý výstup strmou průrvou ve skále. Cesta je náročná a Dantovi pomalu dochází síly, když se nakonec z posledních sil vyhoupne na vrchol a ptá se, jak se dostanou dál.

„Bud' však laskav, ted' bych věděl rád,

kam my půjdem. Nevidím na vrcholek,

natož se do těch výšin vyšplhat.“

„Nejtěžší,“ řekl, „je to tady dole,

to je základní vlastnost očistce,

a čím dál výš to bude už míň bolet...“³⁴

³³ Tamtéž, s. 190

Potkávají se s dalšími dušemi, které nechtějí jít dál. Dante se s nimi dá do řeči. Vergilius napomene Danta, že se zdržuje povaleči a zapomíná na svůj úkol. Když v tom se k nim blíží zástupy jiných duší, jsou to ti, kteří zemřeli násilnou smrtí, ale stačili odpustit svým vrahům a sami litovali svých hříchů. Prosí Danta, aby o nich řekl, jejich pozůstalým a oni tak neupadli v zapomnění. Žadatelé na něj dotírají ze všech stran a naléhají, aby za ně jejich příbuzní na Zemi orodovali a zkrátili tak jejich pobyt v Očistci. Dante se ptá Vergilia, jak je možné takto zmírnit ortel, když i on se ve svém díle zmínil, že to nejde. Vergilius mu vysvětluje, že láska může skutečně změnit trest. Potkávají zde duši Sordella, který jim může ukázat cestu dál, ale stmívá se a tak hledají nějakou skrýš, kde by mohli přečkat noc. Cestou potkávají mnoho duší, mimo jiné i spoustu králů například: Rudolfa Habsburského, Přemysla Otakara II., francouzského krále Filipa III. nebo anglického krále Jindřicha III. Najednou přilétají dva andělé s meči a mají je chránit před hadem, který se tam někde skrývá. Když se k nim had přiblíží, andělé ho rychle zaženou.

Dante usíná na louce. Ráno se vzbudí a zjistí, že jsou s Vergiliem sami před branou Očistce. Bránu hlídá anděl s mečem a když zjistí, proč tam poutníci přišli, nakreslí Dantovi na čelo sedm P. P je zkratka *peccatum* pro sedm smrtelných hříchů, každé P se postupně smyje po průchodu daného pásma. Jedno pásmo odpovídá jednomu hříchu, ale nesmí se ohlédnout, jinak by se musel vrátit.

Vstupují do prvního kruhu Očistce, jež patří pýše. Ti, co byli pyšní a nosili hlavu nahoru, ji teď v pokoře kloní k zemi pod těžkým nákladem na zádech, který odpovídá těžkosti jejich hříchů. Na okolních stěnách jsou mramorové basreliéfy, znázorňující příběhy potrestané pýchy a odsouzení je tak mají stále na očích. I Dante se na prahu dalšího kruhu zbavuje své pýchy, jedno P mizí z čela a kráčí se mu lehčeji.

Druhý kruh je pro závist. Duše jsou oblečeny v šedých pláštích, mají sešitá víčka a sedí u skály, aby nepadly ze srázu.

Blíží se ke třetímu okruží a Dantovi mizí z čela další P. Tentokrát je čeká kruh hněvu, ze kterého se valí hustý temný dým. Ten jim znemožňuje cestu a dusí je. I zde jim pomáhá duše hříšníka.

Pomalou se dostávají do čtvrtého pásma, kruhu lenosti a liknavosti. Duše se zde nesmí za trest zastavit a musí neustále běžet.

³⁴ Tamtéž, s. 196

Za svítání se básníci dostávají do pátého pásma, kde jsou lakomci a marnotratníci přikováni obličejem k zemi a jsou svázáni.

Pokaždé, když nějaké duši vyprší trest, celá hora se otřese. Básníci se potkávají s propuštěnou duší Statia.

Zatímco Vergilius mluví se Statiem, smyje anděl Dantovi z čela další P.

V šestém kruhu narazí na strom s jablky, u kterého prýští pramen vody. Tento kruh je určen nestřídým. Hříšníci jsou vyhublí na kost a pokud se napijí z pramene nebo sní jablko ze stromu, ještě více zhubnou.

Pomalou se blíží k dalšímu kruhu a Dantovi mizí z čela předposlední P.

U sedmého kruhu jsou obrovské plameny a v nich duše smilníků, které plamen očišťuje od neřestí těla. Zde se Dante setkává se sodomity, prostopášníky a homosexuály.

K večeru se blíží ke konci sedmého kruhu. Poutníci musí projít očištnými plameny. Dante prochází plameny a ocitá se před rájem.

Zde je správkyň hájů Matelda, má za úkol poutníky provést háji. Vysvětluje Dantovi, proč první člověk pobyl v ráji jen sedm hodin a proč je zde vítr a vlaha, když zde nejsou povětrnostní podmínky.

Jsou zde dvě řeky. Řeka zapomnění Léthé a ze stejného pramenu vytéká řeka Eunoé, to je řeka obnovující šťastné vzpomínky v paměti.

Básníci naslouchají Správkyňi a jdou s ní po břehu, když k nim přijíždí průvod.

Triumfální průvod, ve kterém jsou postavy Starého a Nového zákona. Na triumfálním voze je Beatrice. Dante se obrací k Vergiliově, ale zjišťuje, že tu není, protože do ráje nesmí.

Beatrice Danta vyplísí za to, jaký vedl život. Dantovi je těžko z jejich výčitek a upadá do mdlob. Probírá se až v řece Léthé.

„Co ty na břehu posvátného toku?“

ted' namířila na mne ostrý hrot

té řeči, která už dost ťala z boku,

a nedala mi ani vydechnout:

„Mluv, jsou pravdivé moje obžaloby?“

*Myslím, že by ti zpověď přišla vhod.*³⁵

Poté ho nymfy křísí v řece, Beatrice se nad ním nakonec slituje, jde za ním a odhaluje mu svou tvář.

Dante se nemůže vynadívát na její tvář, než ho nymfy otočí. Otáčí se i celý průvod a pokračuje směrem ke slunci.

Cestou se zastavují u vysokého starého suchého stromu. Je to ten strom, ze kterého Adam s Evou jedli zakázané ovoce. Strom najednou znovu rozkvétá a hned na to obrůstá listím. Beatrice sedí u kořenů spolu se sedmi ctnostmi a zpívají píseň. V tom přilétá orel a začne strhávat ze stromu listí. Na vůz se vrhá hladová liška, jež potom utíká pryč a místo ní se na vůz vrhá orel. Ze země vylézá drak, trhá dno vozu a plazí se zpět pod zem. Na voze se objeví nevěstka s obrem, ten jí potom odtáhne do lesa.

Průvod odchází a Beatrice nechává odejít i nymfy, které jí stráží, aby si mohla promluvit s Dantem, Mateldou a Statiem.

Dante je plný ostychu a Beatrice ho vybízí, aby se jí nebál zeptat na všechno, co chce vědět. Nabádá ho, aby vše, co tu viděl a zažil, sepsal. Především, aby nezapomněl zapsat, že byl strom v ráji zničen dvakrát, aby přesně sepsal, kdo zničil strom podruhé.

Nymfy poté vykoupou Danta v řece Eunoé, tím ho očistí od hříchů a může tak vstoupit do ráje.³⁶

³⁵ Tamtéž, s. 329

³⁶ Srov., ALIGHIERI DANTE, Božská komedie, 1. vydání, Praha: Academia, 2009, ISBN: 978-80-200-1762-8, s. 177-345

2.6 Ráj

Beatrice je už s Dantem sama, pohlédne na nebe a oba vzlétnou obrovskou rychlostí ke hvězdám. Dante nechápe, jak může letět a Beatrice mu vysvětluje, že i on je teď zbaven tíže a dále mu vypráví o Luně a uspořádání vesmíru.

Nebe se skládá z devíti sfér, ke každé patří jedna planeta.

Když se dostanou do prvního tělesa- Luny, Beatrice vysvětluje, proč každá hvězda září jinou intenzitou.

A proto je to světlo každé jiné:

takže ne řídkost, ani hustota,

z principu dobra tady všechno plyne,

to jasně září, to jen blyskotá.³⁷

Z nitra první planety vyplouvají tváře těch, kteří za života nesplnili slib. Dante se zde setkává s duší Pikardy Donati, řeholnice, kterou unesli a přinutili jí provdat se za Rosselina della Tosa.

Řeholnice jsem byla v životě.

Nepoznáváš mě, tady zkrásněla jsem,

všecko tu zkrásní v čiré čistotě.

Vzpomínáš si už, ano, Piccarda jsem,

blaze nám tu je, nic nás nebolí

v nejpomalejším ze všech rajských pásem.³⁸

Beatrice Dantovi vypráví, že duše jsou v celku ráje a rozděleny do sfér jen intenzitou jejich vůle, ta udává jejich výši.

Co násilí je? Jestli znásilněný

násilníkovi nevychází vstříc?

Takové duše nejsou omluveny:

³⁷ Tamtéž, s. 356

³⁸ Tamtéž, s. 358

*vůli, když nechce, neudusí nic,
a s vůli je to jak podstatou ohně,
vyšlehne znovu, dus ji sebevíc.³⁹*

Když se blíží k druhému pásmu, Beatrice odhaluje jak odčinit nesplněný slib. Ten může člověk odčinit jedině tím, že nabídne něco většího, ale ne každý slib se dá takto změnit a proto musí člověk dávat pozor na to, co slibuje.

V dalším pásmu, v planetě Merkur, se Dante setkává s císařem Justiniánem, který nechal sepsat římské zákony. Ten mu vyličí historii Říma od Aenea, až po Karla Velikého.

Poté se dostávají do třetího pásma na Venuši, kde jsou ti, kteří jednají podle lásky.

Neskutečnou rychlostí pak Dante s Beatricí odlétají do čtvrtého nebe ke Slunci. Zde je sídlo křesťanských filozofů a Dante tu potká Tomáše Akvinského a mnoho dalších. Beatrice chce, aby duše vysvětlily Dantovi, jestli světlo z nich vyzařující, zůstane i když vstanou z mrtvých.

*Pověste mu, zdali to světlo z vás,
které se line jako oslnění,
zůstane, jak je, už na věčný čas,
a zda budete potom viditelní
a sami skrz ten jas vidět i vy,
to jest mít těla a být pořád stejní.⁴⁰*

Potom už spolu putují do nitra Marsu v páté sféře nebe. Zde se duše formují do znaku kříže, jsou to duše těch, kteří bojovali za víru. Když se blíží do středu ke kříži, vyletí z něj hvězda. Je to zjevení Dantova prapraděda Cacciaguida, který bojoval v křížových výpravách. Dante je hrdý na svůj původ a urozeného prapraděda, pobývajícího v ráji, ptá na jeho život a váhá, zda se ho má zeptat i na svou budoucnost. Obrací se proto na Beatrici, jež s tím souhlasí a Cacciaguida mu vyličí jeho trýznivou budoucnost.

Dante je sklíčen, ale Beatrice ho uklidní a odlétají k šesté planetě- Jupiteru. Zde jsou duše spravedlivých soudců a panovníků. Duše létají v houfu a skládají se do obrazců a slov, až se složí do obrazu orla, který začne k Dantovi mluvit jako jedna bytost. Začne líčit činy

³⁹ Tamtéž, s. 364

⁴⁰ Tamtéž, s. 412

špatných panovníků Evropy a po výčtu špatných panovníků, představí orel i ty dobré. Je to šestice králů v oku orla.

Pak už se dvojice přesune do Saturnu v sedmém nebi. V jeho středu se odráží čistota kříšťálu a jsou zde ti, co svůj život zasvětili rozjímání a zřekli se hmotných statků.

K Dantovi se přiblíží duše Benedikta z Nursie, zakladatele řádu benediktýnů, a vylíčí mu své znepokojení nad úpadkem kázně ve svém řádu. Potom všechna světla vyběhnou po nebeském žebříku nahoru a Dante s Beatricí mohou také vystoupat.

Ocitají se v souhvězdí Blíženců a Beatrice mu ukazuje celou scenérii všech pásem i se Zemí.

Nyní oba čekají na východ slunce.

*Jak luna uprostřed svých hvězdných víl,
když za úplňku usmívá se, září
prolévající nebe do všech škvír,
nad tisícícerem luceren jsem spatřil
slunce, ne to, jež zažhne trsy hvězd,
to větší slunce, jeho světlou tváří
se v světle lila sama jeho trest',
zrak šlehaly mi ty zářivé biče,
že nebyl jsem s to ty výšlehy snést.⁴¹*

Blíží se k nim světelný zástup. Uprostřed září „živá hvězda“ Panny Marie. Kolem nich se seskupují apoštolové a Beatrice je prosí, aby Dantovi prozradili něco z věčných tajemství. Vystoupí svatý Petr, ten ho podrobí zkoušce ve věrouce a víře. Dante ji úspěšně splní. Potom vystoupí z kruhu svatý Jakub a vyzkouší Danta z další části a tou je naděje. I v této zkoušce Dante uspěje a je oslepen září, která z apoštolů vyzáruje. Poté vystupuje z kruhu svatý Jan a ptá se Danta, co je to láska a jak ji Dante objevil. Dante složí i tuto zkoušku a z davu vychází první duše- Adam. Dante se ho ptá, jak dlouho byl v ráji a proč byl vyhnán. Adam mu odpovídá, že pouhých šest hodin a nebyl z ráje vyhnán, protože okusil zakázané ovoce, ale protože porušil slib a důvěru, kterou mu Bůh dal.

⁴¹ Tamtéž, s. 459

Nakonec Beatrice popíše Dantovi rozdělení devíti pásem nebe a jejich hierarchii. Potom se s ním vznese do Empyrea, středu nebes. Beatrice zkrásněla do nepředstavitelné krásy. Dostávají se k jezeru, v jehož středu jsou kruhové stupně, které vytváří obrovskou růži a na nich je shromáždění všech spasených, ke kterému se přidává i Beatrice.

Dantova cesta je u konce a Dante prosí, aby měl dost sil napsat o všem, co viděl ve své cestě Peklem, Očistcem a Rájem.⁴²

⁴² Srov., tamtéž, s. 345-512

3 Vergilius jako historická postava

Vergilius je slavný římský básník Augustovy doby. Císař Gaius Octavius, sám sebe nazýval Augustus od roku 27 př. n. l.

Publius Vergilius Maro se narodil ve vesnici poblíž Mantovy do rodiny statkáře. V patnácti letech začal studovat v Cremoně a později studoval v Římě rétoriku a filozofii. Jelikož neměl dobré zdraví a byl ostýchavý, nelákala ho veřejná dráha rétorika a úředníka.

Naplno se začal zabývat studiem antické řecké literatury.

Do literárních kruhů vstoupil jako „alexandrijec“, jak byli nazýváni básníci, kteří hledali inspiraci v kultivovaném a kosmopolitním díle řeckých básníků ze 3. století, rovněž proslulých jako alexandrijci.

Augustus se dostal k moci po smrti Julia Caesara. V roce 41 zkonfiskoval veškerou půdu a tu pak rozdělil mezi válečné veterány. Tak dopadla i Vergiliova rodina, jež byla nucena odejít do Neapole. Později byl Vergiliovi za pomoci vlivných přátel statek vrácen nebo mu byl poskytnut jiný pozemek jako náhrada.

Vergilius se proslavil dvěma básnickými sbírkami z jeho rané tvorby. Jsou to: *Bucolica* čili *Eklogy*, V překladu „selské básně“ čili „výběry“ a *Georgica*, což doslova znamená „náležející zemědělství“.

Když v roce 31 př. n. l. zvítězil Augustus nad Markem Antoniem v bitvě u Aktia, přišel s myšlenkou, že by Vergilius měl jako nejlepší římský básník napsat o slávě Říma pod jeho vládou.

Vergilius tedy začíná psát Aeneidu a odjíždí na cesty do Řecka a Asie, aby zde prohloubil své poznatky.

Aeneis se skládá z 12 knih odkazujících se na Homéra a jeho básně Odyseu a Iliadu. Ve své básnické sbírce spojil mýtus s historií.

Hlavní postavou je Aeneas, který utíká z hořící Tróje a vydává se hledat novou vlast. Bloudí léta po moři, přistává v Latisu, zakládá zde novou Tróju a římský národ. Později se Aeneas dostává do podsvětí, kde je mu představena budoucnost římského národa a jeho významný tvůrce, císař Augustus.

V Řecku Vergilius vážně onemocněl a cestou k Brundisiu umírá. Jelikož tak svou báseň nestihl dokončit, přál si před smrtí, aby byla zničena. Augustus tuto žádost odmítl a nechal báseň vydat.⁴³

3.1 Vergilius jako inspirační zdroj

Vergilius je pro Danta ztělesněním moudrosti a spravedlnosti. Do určité míry v něm Dante vidí svůj otcovský vzor, který je nejvíce patrný na konci Pekla a v Očistci, kde ho již Dante nazývá otcem a Vergilius svým synem. Jeho role v Božské komedii je stejně důležitá a významná jako role Beatrice, která zde symbolizuje ztělesnění čistoty a lásky.

*Jeho úloha v Dantově básni není náhodná a potvrzuje důležitost tématu básnické tvorby jako určujícího momentu básníkovy života a díla; ...*⁴⁴

⁴³ Srov., <http://rim.me.cz/osobnosti/literatura/vergilius.php>
Srov., <http://leccos.com/index.php/clanky/vergilius-publius-v-marco>

⁴⁴ ALIGHIERI DANTE, *Nový život*, 1. vydání, Praha: Klub přátel poezie, 1969, 22-070-69, s. 19

4 Božská komedie- grafické zpracování v historii

Božská komedie se hned po vydání těšila veliké oblibě a k jejímu příběhu bylo vytvořeno značné množství děl, od ilustrací po fresky.

4.1.1 Sandro Botticelli (1445-1510)

Italský renesanční malíř 15. století. Mezi lety 1480-1500 vytvořil cyklus kreseb k Božské komedii. Dochovalo se celkem 92 ilustrací, jsou ale nedokončené. Mají výraznou obrysovou linii, bez šrafování, které modeluje objem.

*Ilustrace jsou převážně nebarevné s výjimkou části nazvané Peklo. Nejsou tu zobrazeny hranice, krev ani mučení, ale sestup po jednotlivých stupních do hloubi, kde na vrcholu obráceného kužele přebývá Satan.*⁴⁵

Dnes jsou ilustrace uloženy v Apoštolské Vatikánské knihovně v Římě a v Berlíně.

4.1.2 William Blake (1757-1827)

Anglický malíř, grafik a básník. Byl vychován podle silných náboženských zásad, které později ovlivnily jeho dílo. Patřil mezi největší postavy romantismu, byl ale také mystik a symbolista.

Velký ohlas získal především díky ilustracím k Božské komedii, celkem jich vytvořil 102, ty však kvůli své smrti nestihl dokončit.

*Blakovy netradiční formy malování jsou výrazné svou perspektivou, jeho styl je unikátně osobní- v obrazech i básních se spojuje svět reality i jeho nevšední představivosti.*⁴⁶

4.1.3 Paul Gustave Doré (1832-1883)

Francouzský grafik, malíř a sochař byl hlavně ilustrátor a rytec. Nejvíce pracoval s dřevorytem a ocelorytem. Ilustroval mnoho významných děl světové literatury. Největší úspěch měla ilustrace k anglické Bibli z roku 1866.

Na ilustracích k Božské komedii pracoval v letech 1861-1868.

⁴⁵ <http://www.fiftyfifty.cz/Zapomenuty-Botticelli-1631865.php>

⁴⁶ http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=160

Nebyl realistou, za což byl mnohými kritizován. Jeho dílo, tak charakteristické svou pravdivostí a karikaturičností, je ve své podstatě především meditací nad životem a smrtí. Svým způsobem nabízí jeho dílo určité pojitko mezi romantismem a symbolismem.⁴⁷

4.1.4 Salvátor Dalí (1904-1989)

Španělský surrealistický malíř.

V roce 1957 pověřila italská vláda Salvátora Dalího, aby vytvořil ilustrace k Dantově Božské komedii. Salvátor vytvořil soubor 100 akvarelů. Práci dokončil v roce 1965 k 700 výročí Dantova narození a v témže roce byla vydána limitovaná edice.⁴⁸

⁴⁷ <http://www.rodon.cz/zivotopisy-umelcu/Dore-Paul-Gustave-66>

⁴⁸ Srov., http://www.openculture.com/2012/06/salvador_dalis_101_illustrations_of_dantes_divine_comedy.html

5 Božská komedie- 20. a 21. Století- grafické zpracování v českém prostředí

Božská komedie byla ve 20. století často publikována a byla k ní vytvořena řada ilustrací od mnoha vynikajících českých výtvarníků.

5.1.1 František Tichý (1896-1961)

Český malíř, grafik, jevištní výtvarník patřil mezi přední osobnosti české výtvarné avantgardy 40. let 20. století.

Kolem poloviny dvacátých let, po návratu z Paříže se začal věnovat knižní grafice a ilustrátorské činnosti.

Od roku 1940 vytvořil řadu ilustrací k dílům, jako jsou: Don Quichot, Robinson Crusoe, Božská komedie a další.⁴⁹

5.1.2 Zdeněk Kratochvíl (1883-1961)

Patřil mezi přední ilustrátory a karikaturisty první poloviny 20. století.

V letech 1930-1938 během okupace a několik let po ní vytváří ilustrace k Božské komedii. Toto dílo pro něj mělo veliký význam. Dělal zásadně plošnou kresbu, ale u této práce využil i plastické pojetí ilustrace.⁵⁰

5.1.3 Vladimír Tesař (1924-2008)

Ilustrátor, malíř, grafik, typograf a scénograf.

*Tesař byl významným výtvarníkem, proto je jeho výtvarné dílo rozsáhlé a přesahuje do malby, grafiky, kresby a ilustrace přes divadelní a filmový plakát po scénografii a realizaci animovaných filmů. Tesařova tvorba je vnitřně jednotná a přitom v sobě spojuje různé podněty z vnějšího světa s hlubokým vnitřním prožitkem, jakoby reagoval na aktuální společenskou situaci.*⁵¹

⁴⁹Srov., <http://creativoas.cz/frantisek-tichy.php>

⁵⁰ Srov., <http://www.vsup.cz/32%20kratochvil.pdf>

⁵¹ <http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/33599-vladimir-tesar.html>

Ilustroval řadu titulů jak české, tak světové literatury a dělal také návrhy knižních obálek. V knižních ilustracích měl velký úspěch, vytvořil ilustrace k Babičce, Faustovi, Egyptánu Sinuhetovi, Božské komedii a dalším.⁵²

5.1.4 Jiří Anderle (1936)

Akademický malíř a grafik.

*Od začátku 60. let je základním rysem tvůrčího přístupu Jiřího Anderleho proces, během něhož formy - lidské i jiné procházejí plynulou dekonstrukcí. Vnější skořápka formy se rozpouští a odhaluje vnitřní strukturu svého bytí, což bývá nezřídka zneklidňující splet organických prvků a vizualizovaných psychických pulsů. Anderle nám tak ukazuje alchymii lidské interakce v jejím prvotním stavu, přičemž obnažuje instinktivní vrstvu toho, co se moderní společnost snaží zakrýt ritualizovaným a konvenčním chováním.*⁵³

Jeho obrazy jsou inspirované například tvorbou Albrechta Dürera, Paula Kleea, Ingrese, Picassa nebo Kandinského. Dělal také koláže a asambláže.

Od 80. let ilustroval Božskou komedii. Jeho dílo je založeno na kontrastech stáří s mládím, životnosti a smrti.⁵⁴

*Téma Dantovy nešťastné lásky k Beatrici Portinariové symbolizuje v Anderleho díle tragédii našich marných nadějí, zatímco Dantova cesta Peklem, Očistcem a Rájem slouží coby velmi výmluvný a nosný základ pro Anderleho vlastní umělecké zkoumání různých stupňů lidské existence.*⁵⁵

Poslední vydání Božské komedie je překlad Vladimíra Mikeše z roku 2009. Toto vydání není ilustrované, přebal a vazbu navrhl a graficky upravil Pavel Růt.

⁵² Srov., <http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/33599-vladimir-tesar.html>

⁵³ <http://www.anderle.cz/main/texty/drury.htm>

⁵⁴ Srov., <http://www.anderle.cz/main/texty/drury.htm>

⁵⁵ <http://www.anderle.cz/main/texty/drury.htm>

6 Typografie

Kniha nám už dlouhou dobu slouží jako zdroj informací, vědění i jako zábava. Nyní je však díky moderním technologiím odsouvána stranou a její klasická vazba je nahrazována elektronickou formou. Obzvláště v poslední době se rozmáhá trend takzvaných elektronických knih.

Klasická kniha má už po staletí své kouzlo. Není to jen text zabalený do desek, jsou to myšlenky, příběhy a vědění zachované pro další generace.

Kniha přece není jen prostředkem komunikace mezi lidmi, národy a historickými epochami, ale také součástí struktury kultury a umění, jejich výrazem, projevem tvůrčího génia člověka.⁵⁶

Každá kniha má svou úpravu- písma, textu, desek, obalu a právě celkovou úpravou se zabývá typografie. Řeší tedy nejen technické úkoly tisku, sazby, vazby apod., ale i estetickou a výtvarnou stránku.

Je úzce spjata na spolupráci se všemi, kdo se na knize podílí, ať už je to autor textu, ilustrátor, překladatel, redaktor nebo další, kteří vytváří finální podobu. Vtisknou tak do knihy i svou osobnost.

V knižním grafickém designu jsou důležité dvě složky- písmo a návrh obálky, včetně ilustrací.

Volba písma je velice důležitým kritériem. Jeho výběr závisí na druhu tisku, kvalitě papíru, ale i obsahu textu. Jiné písmo se hodí pro poezii a jiné pro odborný text. Ovšem nejdůležitějším faktorem zůstává dobrá čitelnost písma.

Další důležitou částí je návrh obálky a lustrace sloužící jako doprovod textu a zároveň je jeho součástí. Je spjata s malířstvím, grafikou i kresbou.

Obě tyto složky knihy jsou nutně a přirozeně poplatny době, slohům, spojovacím článkům velkých kulturních epoch.⁵⁷

S nástupem moderní techniky se zdokonalily metody sazby i tisku, ale zároveň vznikají i nové požadavky na typografii.

⁵⁶HLAVSA OLDŘICH, WICK KAREL, *Typographia 1*, 1. vydání, Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1976, 04-907-76, s. 14

⁵⁷ Tamtéž, s. 18

V průmyslové společnosti se písmo začalo objevovat v nové roli, a to v podobě rozmanitých účelových tisků, například novin, plakátů, časopisů, reklam a jiné propagace.

Písmo zaplavilo ulice, náměstí i zákoutí měst a obcí, hovoří k člověku na jeho cestách – podél silnic, na nádražích, letištích, v nadzemí i podzemní dráze; informuje člověka nejen z tiskovin, ale i z televizních obrazovek a z plátna kin, doprovází jej všude v jeho soukromém i veřejném životě.⁵⁸

Písmo se tak stalo nedílnou součástí lidské společnosti a ještě více odráží svou dobu. Jeho vývoj závisí na požadavcích společnosti, zároveň ale nepřestává být výtvarným dílem.

Nesmíme zapomínat na hodnoty a tradice z historie, protože tvoří základ, od kterého se odráží moderní písmo.

⁵⁸HLAVSA OLDŘICH, WICK KAREL, *Typographia 2*, 1. vydání, Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1981, 04-637-8,1 s. 23

PRAKTICKÁ ČÁST

Původním záměrem bylo vytvoření koláží na téma sedmi smrtelných hříchů. Záhy se ale téma změnilo a rozšířilo na výtvarný doprovod ke knize Božská komedie a její celkový design.

To mi umožnilo větší výběr námětů a technik zpracování. Také jsem získala zajímavé poznatky o ilustraci a knize.

Jak výtvarný doprovod, tak literární rozbor díla byl pro mne velkou výzvou, neboť byla tato poezie za svou dobu mnohokrát interpretována a byla častým námětem mnoha skvělých výtvarníků.

7 Maketa knihy

Pro výrobu makety knihy jsem použila publikaci, která byla rozměry co nejvíce podobná knižní předloze. Sehnala jsem dvě co nejvíce podobné knihy. Jednu jsem použila jako maketu pouze pro obal. Do druhé jsem umístila ilustrace s příslušnou částí textu, které jsem do knihy vlepila.

Ořízku knižního bloku jsem slepila lepidlem a patinovala ji.

Na obal jsem vytvořila řadu ilustrací. Výsledné ilustrace jsem vyfotografovala, upravila v příslušném programu a přizpůsobila jejich rozměry pro tisk.

Tisk byl vyražen do materiálu, který napodobuje plátno. To bylo přilepeno přímo na desky. Na tyto desky jsem vytvořila samotný papírový přebal.

Stejně tak jsem vytvořila a upravila ilustrace pro předsádku, kterou jsem do knihy též vlepila.

8 Vlastní ilustrace

Ilustrace prošly dlouhým vývojem. Navrhovanou možnost koláže jsem zamítla hned na začátku, protože mě více oslovila klasická ilustrace.

Od rozkreslených detailních kreseb jsem se dostala až ke kresbě téměř komiksové a sprejování přes papírové šablony až k rozmazávané perokresbě s litými skvrnami, lavírovanou malbou s akvarelem, která je až na hranici abstrakce.

Bylo těžké zvolit, kterou konkrétní část textu ilustrovat. Vybrala jsem pro mě pár nejzajímavějších a často nejděsivějších částí, ke kterým se ilustrace dělala skoro sama.

Atmosféra a barevnost ilustrací se odvíjí od části příběhu, pro kterou je dělaná. V části Pekla jsou ilustrace co nejvíce tmavé, převládá zde černá barva a výjevy jsou zatmaveny a zobrazeny, jako by vystupovaly z temnoty.

Část Očistce je o poznání barevnější, přesto je ještě tmavá.

Nejkontrastnější částí je Ráj. Ten je hodně barevný, je více světlý. Kresba působí lehčím dojmem.

Závěr

Dnešní doba je zahlcená tiskem a množstvím knižních titulů, které se kvalitou obsahu neliší od lečjakého bulvárního tisku. I přesto jsou tyto knihy často označovány za bestselery.

Je proto škoda, že staré tituly, dnes již označované za klasiku, známe jen jako povinnou četbu a látku ze školy, kterou jsme se museli „nadrtnit“. Většina z nás si tak nedokáže k takovýmto skvostům najít cestu a kladný vztah.

I já jsem Božskou komedii znala jen jako učivo ze střední školy a poezie nebyla mým oblíbeným žánrem. Přesto si mě tato kniha naprosto získala svým neuvěřitelným a velice poutavým příběhem.

Dalším obrovským přínosem pro mě bylo seznámení se s autorem, jeho životem, dobou a jeho další tvorbou, které mi jeho dílo ještě více přiblížilo a ujasnilo.

Také jsem získala mnoho zajímavých a přínosných informací o umění typografie a knize jako takové.

Dnes se tato kniha znovu dostává do povědomí, díky novým zpracováním, jak filmovým, divadelním, tak i literárním.

Světznámý spisovatel Dan Brown napsal novou knihu *Inferno*, v které se inspiruje první částí Dantovy Božské komedie. Tato novinka bude pro český trh uvedena na podzim roku 2013.

Cílem bakalářské práce v teoretické části bylo zmapovat dílo a život jednoho z nejvýznamnějších spisovatelů, který ovlivnil jak vývoj italského spisovného jazyka, tak především světové literatury. A srovnat ho z historickými událostmi jeho doby.

Teoretická část koresponduje s praktickou, ta se věnuje vytvoření knižní předlohy, jejím designem a ilustracím, které doprovází a ožívují text.

Zdroje

Knižní

ALIGHIERI DANTE, *Božská komedie*, 1. vydání, Praha: Academia, 2009, ISBN: 978-80-200-1762-8

ALIGHIERI DANTE, *Božská komedie*, 8. vydání, Praha: Odeon, 1989, 01-022-89

ALIGHIERI DANTE, *Nový život*, 1. vydání, Praha: Klub přátel poezie, 1969, 22-070-69

ALIGHIERI DANTE, *To sladké jméno Beatrice*, 1. vydání, Praha: Mladá fronta, ISBN: 80-204-0706-5

HLAVÁČEK LUBOŠ, *Současná grafika (I)*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1977, 01-509-77

HLAVÁČEK LUBOŠ, *Současná grafika (II)*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1978, 01-507-78

HLAVSA OLDŘICH, WICK KAREL, *Typographia 1*, 1. vydání, Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1976, 04-907-76

HLAVSA OLDŘICH, WICK KAREL, *Typographia 2*, 1. vydání, Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1981, 04-637-81

HLAVSA OLDŘICH, WICK KAREL, *Typographia 3*, 1. vydání, Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1986, 04-623-86

HOLEŠOVSKÝ FRANTIŠEK, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, 1. vydání, Praha: Albatros, 1989, 13-777-89

CHVOJKOVÁ HELENA, *Jiří Trnka*, 1. vydání, Západočeské nakladatelství, 1990, ISBN: 80-7088-009-0

MACURA VLADIMÍR a spol., *Slovník světových literárních děl*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1988, 01-092-88

MONTANELLI INDRO, *Dante a jeho doba*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1981, 01-069-81

MRÁZ BOHUMÍR, *Dějiny výtvarné kultury 1*, 4. vydání, Praha: IDEA SERVIS, 2002, ISBN: 80-85970-39-2

PECINA MARTIN, *Knihy a typografie*, 1. vydání, Brno: Host, 2011, ISBN: 978-80-7294-393-7

PELÁN JIŘÍ a spol., *Slovník italských spisovatelů*, 1. vydání, Praha: Libri, 2004, ISBN: 80-7277-180-9

PIJOAN JOSÉ, *Dějiny umění 5*, 1. vydání, Praha: Odeon: 1979, 01-528-79

PISTORIUS VLADIMÍR, *Jak se dělá kniha*, 1. vydání, Praha- Litomyšl: Paseka, 2003, ISBN: 80-7185-516-2

SEYMOUR-SMITH MARTIN, *100 knih, které otřásly světem*, 1. vydání, Praha: Euromedia Group- Knižní klub, 2002

SIBLÍK JIŘÍ, *Otakar Kubín*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1980, 01-529-80

STEHLÍKOVÁ BLANKA, *Ilustrace*, 1. vydání, Praha: Odeon, 1984, 01-505-84

STEHLÍKOVÁ BLANKA, *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež*, 1. vydání, Praha: Albatros, 1984, 13-782-84

Internetové

<http://ctenarak.sweb.cz/rozbory/Dante-BozKomedPeklo.html>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Dante_Alighieri

<http://ld.johannesville.net/alighieri>

<http://citaty.net/autori/dante-alighieri/>

<http://rim.me.cz/osobnosti/literatura/vergilius.php>

<http://leccos.com/index.php/clanky/vergilius-publius-v-marco>

<http://mujctenarskydenik.cz/aeneas/>

<http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/dante-alighieri/bozska-komedie.html>

<http://www.iliteratura.cz/Clanek/25673/alighieri-dante-bozska-komedie>

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/24651/Cecco-Angiolieri>

<http://leccos.com/index.php/clanky/petrarca-francesco>

<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=761277>

<http://leccos.com/index.php/clanky/doucha-frantisek>

<http://www.cdk.cz/rp/clanky/152/o-zahradnickovych-prekladech-danta/?PHPSESSID=426195cbbd61ef019e38a842fdbe63d4>

<http://www.iliteratura.cz/Clanek/25403/mikes-vladimir>

<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=779445>

<http://www.artchiv.info/GALERIE/MALIR/10078--Sandro-Botticelli.html?bio=full>

<http://www.fiftyfifty.cz/Zapomenuty-Botticelli-1631865.php>

<http://leccos.com/index.php/clanky/dore-gustave-paul>

<http://www.rodon.cz/zivotopisy-umelcu/Dore-Paul-Gustave-66>

<http://www.openculture.com/2012/06/salvador-dalis-101-illustrations-of-dantes-divine-comedy.html>

http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=160

<http://www.blakearchive.org/exist/blake/archive/work.xq?workid=but812&java=no>

<http://creativoas.cz/frantisek-tichy.php>

<http://www.vsup.cz/32%20kratochvil.pdf>

<http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/33599-vladimir-tesar.html>

<http://www.anderle.cz/main/texty/drury.htm>

<http://archiweb.cz/news.php?action=show&id=7935&type=2>

Přílohy

8.1 Seznam obrazových příloh

Příloha I	Fontana Maggiore
Příloha II	Giotto- florentská radnice: Dante
Příloha III	Beatrice a Dante
Příloha IV	Vergilius
Příloha V	Sandro Botticelli- ilustrace
Příloha VI	William Blake- ilustrace

Příloha VII Paul Gustave Doré- ilustrace

Příloha VIII Salvátor Dalí- ilustrace

8.2 Praktická část

Příloha IX Ilustrace Očistec-obžerství

Příloha X Ilustrace Očistec-závist

Příloha I

Příloha II

Příloha III

Příloha IV

Příloha V

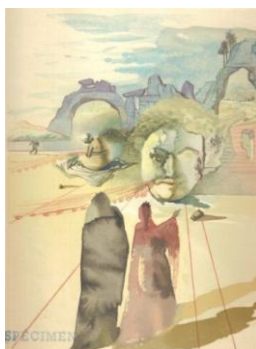
Příloha VI

Příloha VII

Příloha VIII

Příloha IX

Příloha X

8.3 Zdroje obrazových příloh

http://ansa.it/web/notizie/canali/inviaggio/news/2013/03/20/Perugiassisi-2019-manifesto-candidatura-capitale-cultura_8433695.html

<http://www.galeriemoderna.cz/cz/subpaints.php?collection=40&sub=29>

<http://miscellaneous-pics.blogspot.cz/2010/04/paul-gustave-dore-january-6-1832.html>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Blake_Dante_Hell_V.jpg

<http://www.wga.hu/frames-e.html?html/b/botticel/93dante/>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Dante-alighieri.jpg>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dante_e_Beatrice,_Purgatorio,_Canto_XXX.jpg?uselang=it

<http://ats.coloradocollege.edu/co100-04-b1/author/page.php?autPage=64>